

Om kulturhistoria

Janken Myrdal tycker om att då och då ta etnologer i örat, och detta uttrycks tydligt i hans debattartikel i *Rig* 1999:4 under rubriken "Kulturhistoria". Särskilt brukar hans måltavla utgöras av de "unga" etnologerna, dvs. de som enligt Orvar Löfgrens (professor i Lund sedan 1991) språkbruk idag har blivit "gravt medelålders" och så smått börjar pensioneras från landets professorsstolar. Och inget ont i denna myrdalska nit, vetenskapernas inriktning och mål måste ständigt sättas ifråga och debatteras för att inte förlora i livskraft. Om jag bara ser tillbaka på min egen trettioåriga bekantskap med etnologin, så har det skett en hel del både kurs- och måländringar. När jag började läsa ämnet var etnologerna mitt inne i ett grovt flörtande med den makro- och positivistiskt inriktade sociologin. Både min två- och trebetygsuppsats innehöll fler diagram, tabeller och procentberäkningar än jag någonsin därefter publicerat. Och dessa svängningar har funnits både dessförinnan och därefter. Ett ämnes väg i tiden är en slalomåkning mellan olika inspirationskällor, och så tror jag att det måste vara.

Idag har vi andra samarbetspartners, och de viktigaste, som jag ser det, är historia och antropologi. När Myrdal befarar att etnologin riskerar att "omvandlas till en underavdelning av sociologin", så tror jag således att han är ute i ogjort väder. Däremot kan jag hålla med om att det skett en ömsesidigt beroende teoriutveckling inom flera humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen på senare tid. I Lund har sedan 1970 (det paradigmskifte inom ämnet som Myrdal avser kan väl med visst fog dateras till publiceringen av Åke Dauns licentiatavhandling *Upp till kamp i Båtskärsnäs*, 1969) presenterats 44 doktorsavhandlingar i etnologi. 30 av dessa har en klart uttalad historisk inriktning, medan resten visserligen behandlar nutida förhållanden men ändå för det mesta i ett historiskt perspektiv. Att etnologerna skulle ha övergivit det historiska perspektivet måste således bedömas som ett felslut från Myrdals sida, i alla fall att döma av de lundensiska avhandlingarna.

Janken Myrdal skriver vidare, att det uppstått en allt djupare klyfta mellan den etnologi som bedrivs vid museerna och den vid universitetsinstitutionerna. Här

ger jag honom rätt och detta inte utan att dela Myrdals oro, eftersom de divergerande uppfattningarna om vad ämnet egentligen består i har försakat motsättningar och kanske till och med avund mellan de båda kategorierna etnologer. Problemet är emellertid att det inte finns så mycket att göra åt saken. För att tala i klartext så måste universitetens uppdrag vara att vidareutveckla teoretiska och metodiska redskap inom ett ämne, medan museernas uppgift mer är att tillämpa och nyttiggöra sig av detta utvecklingsarbete. Detta förhållande medför nödvändigtvis en viss olikhet i synen på ämnets status och innehåll. Vad som kan göras för att minimera denna diskrepans – och det är en mycket viktig uppgift – är att tillhandahålla så många mötesplatser som möjligt för gemensamma diskussioner mellan museimän och universitetsetnologer. En sådan viktig mötesplats är t.ex. Museiforums årligen återkommande konferenser i Sydsverige.

Så till en annan i sammanhanget väsentlig fråga, den om vad egentligen begreppet *kulturhistoria* står för. Myrdal menar, att "kulturhistoria är kombinationen mellan materiell och andlig kultur på det vardagligas nivå". Detta låter väl bra på många sätt, men definitionen utelämnar en viktig del: hur blir kulturhistoria till, och vad är det som utnämns till kulturhistoria? Enligt min mening berör denna frågeställning den aktuella diskussionen om *kulturarvs*begreppet. Vi, dvs. museimän, historiker, etnologer men också "vanligt folk", utser eller utnämner vissa företeelser i dåtid och samtid till vårt samlade kulturarv, och det kan röra sig om både materiella och andliga kulturyttringar. Det handlar således om en uppsjö av miljöer, byggnader, lämningar och bruk (oftast med positiv laddning), som anses vara värda att bevara eller i alla fall att väl dokumentera. Kulturhistoria skulle då vara kunskapen om alla dessa kulturarv, men denna definition är inte nog, menar jag. I stället måste begreppet kulturhistoria också innefatta studiet av och kunskapen om hur kulturarv blir till, på vilka grunder urvalet sker och i vilka syften dessa kulturarv brukas. Med andra ord är det selekteringen av kulturarv samt studier av kulturarvsbruk som måste föras in i definitionen av kulturhistoria. Och detta tillsammans med medvetenheten om att kulturhistoria aldrig kan vara konstant eller statisk.

Anders Salomonsson, Lund